

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Milana Podhrázkého a soudců Petra Mikeše a Jitky Zavřelové v právní věci žalobce: **X. Z.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 8. 3. 2021, čj. OAM-446/ZA-ZA11-ZA21-R2-2016, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. 7. 2021, čj. 19 Az 10/2021-46,

t a k t o :

- I. Žalobci **se ustanovuje** opatrovníci pro řízení o kasační stížnosti Mgr. Eva Kantoříková, advokátka se sídlem Jaselská 197/14, Brno.
- II. Kasační stížnosti **se přiznává** odkladný účinek spočívající v tom, že až do skončení řízení před Nejvyšším správním soudem se pozastavují účinky usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. 7. 2021, čj. 19 Az 10/2021-46, a rozhodnutí žalovaného ze dne 8. 3. 2021, čj. OAM-446/ZA-ZA11-ZA21-R2-2016.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalovaný v záhlaví uvedeným rozhodnutím zastavil podle § 25 písm. j) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, řízení o žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany. Rozhodnutí žalovaného napadl žalobce žalobou, avšak řízení o ní Krajský soud v Ostravě shora označeným usnesením podle § 33 písm. b) zákona o azylu zastavil, protože se mu nepodařilo zjistit současné místo pobytu žalobce. Žalobce (dále „stěžovatel“) podal proti tomuto usnesení prostřednictvím Organizace pro pomoc uprchlíkům (dále „OPU“), která jej zastupovala na základě plné moci v řízení krajským soudem, kasační stížnost. Současně navrhl, aby jí Nejvyšší správní soud přiznal odkladný účinek.

[2] Součástí kasační stížnosti byl návrh na ustanovení zástupce. Za účelem posouzení splnění podmínek podle § 35 odst. 10 s. ř. s. zaslal Nejvyšší správní soud stěžovateli na adresu uvedenou v záhlaví kasační stížnosti výzvu k doložení osobních, majetkových a výdělkových poměrů. Jelikož se poštovní zásilku na uvedenou adresu nepodařilo doručit (a zároveň žalovaný ve vyjádření k odkladnému účinku soudu sdělil, že na adrese uvedené OPU se stěžovatel dle pobytové kontroly nevyskytuje), vyzval Nejvyšší správní soud OPU, žalovaného a Ředitelství cizinecké policie ke sdělení aktuální adresy místa pobytu stěžovatele, je-li jim známa. Žalovaný i Ředitelství cizinecké policie k této výzvě uvedli, že

jediná jim známá adresa stěžovatele je adresa uvedená v záhlaví tohoto usnesení, na níž se podle evidence vyskytoval do 31. 8. 2020. Jiná adresa jim není známá. OPU v odpovědi na dotaz soudu sdělilo, že kromě výše uvedené adresy je jim známa ještě adresa Š. X, H., na níž stěžovatel podepsal plnou moc udělenou pro zastupování v řízení před krajským soudem. Obě adresy OPU sdělilo též krajskému soudu. Z obsahu spisu krajského soudu nicméně Nejvyšší správní soud ověřil, že adresa sdělená OPU v Hradci Králové nebyla zaznamenána v evidenční kartě stěžovatele. Krajský soud na uvedené adrese nechal provést pobytovou kontrolu ze strany Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje, které při dvou kontrolách (ve dnech 28. 5. 2021 a 30. 5. 2021) zjistilo, že stěžovatel se na uvedené adrese nenachází a ani zde (podle sdělení sousedů z domu) nežije. Jedná se tedy o adresu, která není uvedena v příslušné evidenci a která již byla v řízení před krajským soudem prověřena s tím, že stěžovatel se zde nezdržuje. Jiná adresa místa pobytu stěžovatele není Nejvyššímu správnímu soudu známa a nebyla zjištěna ani ve správním řízení, ani v řízení před krajským soudem. Jiná adresa není známa ani OPU, které z pozice zmocněnce za stěžovatele kasační stížnost podalo.

[3] S ohledem na výše uvedené je tedy zřejmé, že stěžovatel je neznámého pobytu, a proto mu soud ustanovil za účelem ochrany jeho práv a povinností v řízení o kasační stížnosti opatrovníka (§ 29 odst. 3 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s.). Tento postup má oporu v judikatuře Ústavního soudu, který v nálezu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. II. ÚS 629/04, vyslovil, že *„funkce opatrovníka byla vytvořena proto, aby byly do důsledku hájeny zájmy nepřítomného účastníka řízení tak, jak by takovou povinnost plnil smluvní zástupce,“* a dále v nálezu ze dne 6. 10. 2008, sp. zn. I. ÚS 1408/08, v němž Ústavní soud uvedl, že *„[j]e-li opatrovníkem advokát, musí zájmy účastníka neznámého pobytu, jemuž byl ustanoven, hájit tak, jako by je bránil v případě, že by mu tento účastník udělil procesní plnou moc. De lege lata lze toto pravidlo dovodit z § 31 o. s. ř., podle něhož má ustanovený zástupce (tím je i opatrovník) stejné postavení jako zástupce na základě procesní plné moci; byl-li zástupcem ustanoven advokát, má stejné postavení jako advokát, jemuž účastník udělil plnou moc.“* Nejvyšší správní soud rozhodl o ustanovení Mgr. Evy Kantoříkové, advokátky se zaměřením mj. na cizinecké a azylové právo a souhlasící s ustanovením *ex offo*. Stěžovatel sice v kasační stížnosti výslovně požadoval ustanovit jako zástupce „AK Radil Schmidt“, avšak tímto návrhem není Nejvyšší správní soud vázán. Stěžovatel neuvedl žádné specifické důvody, které by opodstatněnost takového návrhu dokládaly (např. předchozí seznámení navrhovaného zástupce s jeho věcí apod.), a ani není z návrhu zřejmé, kterého konkrétního advokáta z uvedené advokátní kanceláře stěžovatel navrhuje ustanovit. Zdejší soud proto ustanovil jako opatrovnici advokátku se sídlem v Brně, a to s ohledem na hospodárnost (případné nahlížení do spisu apod.).

[4] Nejvyšší správní soud již dále nerozhodoval o podané žádosti o ustanovení zástupce, jelikož stěžovatelce ustanovil opatrovníka se vzděláním požadovaným pro řízení u Nejvyššího správního soudu. Pouze pro úplnost Nejvyšší správní soud dodává, že OPU nesplňuje požadavky ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s., a tedy stěžovatele nemůže v řízení o kasační stížnosti zastupovat. Jelikož však byla na základě plné moci předložena v řízení před krajským soudem zmocněna i k podání kasační stížnosti, považoval Nejvyšší správní soud tuto kasační stížnost za řádně podanou.

pokračování

[5] Součástí kasační stížnosti byl i návrh stěžovatele na přiznání odkladného účinku. Vzhledem k zákonnému požadavku rozhodnout o takovém návrhu bez zbytečného odkladu (§ 73 odst. 4 s. ř. s.) i s přihlédnutím k okolnostem dané věci přistoupil zdejší soud přímo i k rozhodnutí o tomto návrhu.

[6] Stěžovatel uvedl, že je křesťanem, členem tzv. podzemní církve. Křesťané nepatřící k povoleným církvím jsou v Číně obětmi pronásledování, přičemž existuje množství zdrojů hovořících o zásazích do jejich osobní svobody, tělesné integrity a celé řady dalších základních lidských práv a svobod. Podle Amnesty International se v poslední době výrazně zhoršily podmínky pro náboženské skupiny na celém území Číny, zároveň se zhoršila situace nezákonných detencí věřících, kteří mohou být dlouhodobě zadržováni bez relevantního právního důvodu a řádného procesu, což dokládají i stěžovatelem předložené zprávy Freedom House anebo Open Doors. Podle Ústavního soudu hrozí v Číně takové nebezpečí, že do ní nelze navracet ani trestně stíhané osoby, tím spíše tam nemohou být navraceni žadatelé o mezinárodní ochranu, kteří v daném státě byli v minulosti pronásledováni. Jiní žadatelé o mezinárodní ochranu, kteří Čínu ve stejném období a ze stejných důvodů opustili, mezinárodní ochranu obdrželi, a to právě proto, že bylo doloženo jejich pronásledování. Situace stěžovatele není odlišná. Proto má důvodné obavy, že by mu nepřiznání odkladného účinku a jeho navrácení do země původu způsobilo velmi závažnou újmu spočívající v ohrožení jeho života a svobody. Vzhledem k povaze politické a právní situace v zemi původu mu při návratu reálně hrozí újma na zdraví, nezákonné věznění, nelidské a ponižující tresty a jiné velmi závažné zásahy do práv a svobod. Nepřiznáním odkladného účinku by tak mohlo dojít k nenapravitelné a zásadní újmě na základních právech stěžovatele, kterou by nebylo možno nikterak zhojit, ani kdyby následně došlo ke zrušení napadeného rozhodnutí. Stěžovatel dále tvrdí, že přiznání odkladného účinku kasační stížnosti není v rozporu s důležitým veřejným zájmem, neboť není ve veřejném zájmu umožnit výkon rozhodnutí, jímž by došlo k porušení řady zákonných ustanovení a mezinárodních závazků. Stěžovatel není pro českou společnost ani hrozbou, což dokládá jeho několikaletý pobyt na území ČR.

[7] Žalovaný ve vyjádření k návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti navrhl, aby jej Nejvyšší správní soud zamítl. Poukázal na povinnost individualizovat v návrhu na přiznání odkladného účinku hrozící újmu a podložit tvrzení konkrétními důkazy. Návrh považuje za obecně odůvodněný a tvrzená újma je pouze hypotetická. Vzhledem k tomu, že místo pobytu stěžovatele není známo a rovněž zmocněnec uvedl jeho adresu, na níž se nezdržuje, vyjádřil žalovaný pochybnosti o zájmu stěžovatele o azylové řízení a o osobní součinnosti stěžovatele a jeho zmocněnce při podání žaloby a kasační stížnosti.

[8] Nejvyšší správní soud k návrhu předně uvádí, že kasační stížnost nemá odkladný účinek (§ 107 odst. 1 s. ř. s.), může jej však na návrh stěžovatele přiznat za přiměřeného užití § 73 odst. 2 až 5 s. ř. s. Odkladný účinek lze tedy kasační stížnosti přiznat tehdy, jestliže by výkon nebo jiné právní následky napadeného rozhodnutí krajského soudu znamenaly pro stěžovatele nepoměrně větší újmu, než jaká přiznáním odkladného účinku může vzniknout jiným osobám, a jestliže to nebude v rozporu s důležitým veřejným zájmem.

[9] Kromě formální podmínky, již je vznesení příslušného návrhu, je pro přiznání odkladného účinku kasační stížnosti nutné splnění tří podmínek: (1) výkon nebo jiné právní následky musejí pro stěžovatele znamenat újmu, (2) újma musí být pro stěžovatele nepoměrně větší, než jaká přiznáním odkladného účinku může vzniknout jiným osobám, a (3) přiznání odkladného účinku nesmí být v rozporu s důležitým veřejným zájmem (srov. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 1. 7. 2015, čj. 10 Ads 99/2014-58, č. 3270/2015 Sb. NSS). Povinnost tvrdit a osvědčit hrozbu újmy přitom tíží stěžovatele (viz usnesení NSS ze dne 29. 2. 2012, čj. 1 As 27/2012-32, nebo ze dne 24. 9. 2015, čj. 2 As 218/2015-50). Žádost o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti musí být proto dostatečně individualizovaná a podepřená konkrétními důkazy (srov. usnesení NSS ze dne 30. 1. 2012, čj. 8 As 65/2011-74), přičemž stěžovatelem tvrzená a prokazovaná újma musí být závažná a reálná, nikoli pouze hypotetická a bagatelní (srov. usnesení NSS ze dne 3. 10. 2017, čj. 9 Afs 275/2017-20).

[10] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval naplněním první z uvedených podmínek, tedy existencí újmy na straně stěžovatele. Částečně je třeba přisvědčit žalovanému, že obavy stěžovatele jsou do určité míry obecné a hypotetické, avšak s ohledem na závažnost jím popisované hrozby, která je podložena i odkazovanými zprávami mezinárodních organizací, nelze skutečnosti uváděné stěžovatelem brát na lehkou váhu (shodně viz též např. usnesení NSS ze dne 9. 8. 2021, čj. 8 Azs 232/2021-39). Stěžovatel uvádí, že jako osoba vyznávající křesťanskou víru byl v Číně pronásledován, a objasňuje důvody svého strachu z pronásledování, mučení a věznění v zemi původu. Soudu je navíc z úřední činnosti známo, že některým státním příslušníkům Číny byla v minulosti přiznána doplňková ochrana právě z důvodu, že by mohli být jako neúspěšní žadatelé o mezinárodní ochranu v případě návratu do vlasti zadrženi a nelze zaručit, že by poté nebyla porušována jejich základní lidská práva a že by nebyli vystaveni nelidskému zacházení či trestání. Protože se stěžovatel nachází ve stejné situaci, dospěl Nejvyšší správní soud z těchto důvodů k závěru o splnění podmínky hrozící újmy. Tuto újmu soud současně považuje za újmu nepoměrně větší, než může vzniknout jiným osobám, neboť v dané věci není žádné osoby, které by významnější újma vůbec hrozila.

[11] Následně se Nejvyšší správní soud zabýval otázkou, zda přiznání odkladného účinku kasační stížnosti není v rozporu s důležitým veřejným zájmem. Je třeba předeslat, že podle § 73 odst. 2 s. ř. s. by muselo jít o důležitý veřejný zájem. Stěžovatel poukázal na svůj předchozí pobyt, jímž podle svého názoru prokázal, že pro bezpečnost a jiné zájmy ČR nepředstavuje riziko. Žalovaný uvedl, že jelikož je stěžovatel osobou neznámého pobytu, která ani není v dosahu českého soudnictví, bylo by přiznání odkladného účinku v rozporu s veřejným zájmem, neboť stát má zájem na dodržování zákonů ze strany všech osob. Nejvyšší správní soud nepovažuje tvrzení žalovaného o rozporu s důležitým veřejným zájmem pro účely rozhodnutí o návrhu na přiznání odkladného účinku za přesvědčivá, neboť v této věci převáží potenciální zásadní ohrožení stěžovatele v případě jeho návratu do země původu. Žalovaný ani nespecifikoval, o jaký důležitý veřejný zájem se jedná (např. bezpečnost státu). Pouhá skutečnost, že je stěžovatel neznámého pobytu v tomto kontextu bez dalšího nemůže postačovat, proto soud dospěl k závěru, že poslední podmínka pro přiznání odkladného účinku je splněna.

pokračování

[12] Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud kasační stížnosti přiznal odkladný účinek. Učinil tak výslovně ve vztahu k napadenému usnesení i napadenému rozhodnutí žalovaného, v důsledku čehož až do právní moci rozhodnutí o kasační stížnosti dochází k plné sistaci účinků shora označeného rozhodnutí žalované (srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 16. 6. 2020, čj. 8 Azs 339/2019-38, č. 4039/2020 Sb. NSS).

[13] Zbývá doplnit, že rozhodnutí o návrhu na přiznání odkladného účinku je rozhodnutím dočasné povahy a nelze z něj jakkoli předjímat budoucí meritorní rozhodnutí o podané kasační stížnosti (srov. usnesení NSS ze dne 4. 10. 2005, čj. 8 As 26/2005-76, č. 1072/2007 Sb. NSS). Rovněž lze dodat, že usnesení o odkladném účinku s ohledem na svůj procesní charakter nezakládá překážku věci rozhodnuté, a proto v případě posunu ve skutkových okolnostech lze o návrhu na přiznání odkladného účinku rozhodnout i opětovně, stejně jako lze již přiznaný odkladný účinek i bez návrhu zrušit, odpadnou-li v mezidobí důvody pro jeho přiznání (§ 73 odst. 5 s. ř. s. ve spojení s § 107 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 10. září 2021

Milan Podhrázký
předseda senátu